

NICOLAE DABIJA

CARTIER POPULAR

NICOLAE DABIJA s-a născut la 15 iulie 1948 în satul Codreni, raionul Cimișlia, Republica Moldova. Autor a peste 80 de volume de poezie, proză, eseuri.

Generația șaptezecistă de scriitori basarabeni poartă numele cărții sale de debut: *Ochiul al treilea* (1975). Alte titluri: *Apă neîncepută* (1980), *Zugravul anonim* (1985), *Aripă sub cămașă* (1989), *Mierla domesticită* (1992), *Dreptul la eroare* (1993), *Fotograful de fulgere* (1998), *Maraton printre gloanțe* (2008), *Psalmi de dragoste* (2014) ș.a. Romanul *Tema pentru acasă* (2009) a ajuns la cea de a opta ediție, cu peste 60000 de exemplare vândute, fiind tradus în mai multe limbi.

Laureat a numeroase premii, naționale și internaționale: Premiul Național al Republicii Moldova (1988, 2011), Marele Premiu „Nichita Stănescu” (1992, România), Marele Premiu „Lucian Blaga” (1993, România), Premiul pentru Poezie „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1995), Marele Premiu „Sfântul Gheorghe” al Festivalului Internațional de Poezie de la Uzdin (Serbia) (2006), Premiul Italia-2013 pentru Cultură (2013), Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie de la Trieste (Italia, 2014), Premiul „G. Leopardi” al Centrului Mondial al Poeziei (Recanatti, Italia, 2015), Premiul Internațional de Poezie „Umberto Mastroiani” (Fantana i Liri, Italia, 2015), Premiul „Sceptrul Poeziei” acordat de Uniunea Scriitorilor din Macedonia (2015) ș.a.

Din 1986, este redactor-șef al săptămânalului „Literatura și Arta” al Uniunii Scriitorilor, președinte al Asociației Oamenilor de Știință, Cultură și Artă, membru al Academiei de Științe a Republicii Moldova și membru de onoare al Academiei Române.

„Personalitate complexă a literaturii românești din Basarabia (și nu numai), poet în vocația lui fundamentală, publicist formator de conștiință națională, povestitor și romancier de succes, eseist și creator de reviste de prim-plan, grafician romantic și orator de profundă rezonanță comunicativă, caracter dârz și cunoscător al tainelor limbii române, membru de onoare al Academiei Române, tradus în vreo douăzeci de limbi, Nicolae Dabija este cel mai autentic moștenitor al testamentului spiritual și național lăsat de Grigore Vieru.”

Theodor CODREANU

CARTIER POPULAR

NICOLAE DABIJA

Reparatorul de vise

Antologie de versuri

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
www.cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe shop.cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și pe cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.
E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.
E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România
Tel./fax: (021) 210.80.51
E-mail: romania@cartier.md
www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Em. Galaicu-Păun
Coperta seriei: Vitalie Coroban
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehnoredactare: Valeria Idjilov
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Bons Offices

Nicolae DABIJA
REPARATORUL DE VISE
Ediția I, noiembrie 2016

© 2016, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.
Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale
și editat cu contribuția Ministerului Culturii.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Dabija, Nicolae.

Reparatorul de vise: Antologie de versuri / Nicolae Dabija;
cop.: Vitalie Coroban. – Chișinău: Cartier, 2016 (Tipogr. „Bons Offices”). – 256 p. –
(Colecția „Cartier popular” / coord. de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4).
800 ex.

ISBN 978-9975-86-133-5.

821.135.1(478)-1

D 11

Ochiul al treilea (1975)

Ochiul al treilea

Îmi vine din ce în ce mai greu
să deosebesc primăvara de rai,
lacrimile de stropi –
amețitor, amețitor se-nvârt în jurul meu
lucrurile văzute cu al treilea ochi.

Tot mai greu mi-i,
nu pot distinge
urzica pictată – de urzică,
în ea văd o minge-n altă minge
și mingea cea mai mare e-n mingea cea
mai mică.

Plouă cu semințe, fără puteri
le măturăm și le ardem, pe câmpul arat...
Dar ce-am văzut cu ochiu-al-treilea ieri
va fi doar mâine cu adevărat.

Ierbile, munții ne seamănă nouă,
norii, frunzele – la fel;
e parcă pace, parcă plouă
în viitorul spionat de el.

→

Toate lucrurile făcute cu ochii închiși
le duc la capăt cu el; un corb
bătrân, îl văd tânăr peste caiși
cu ochiul acesta, ochiul al treilea, care nu-i orb...

De la un timp, din ce în ce mi-e mai greu
să deosebesc realul de vis, ceara din lună
de ceara din plopi –
amețitor, amețitor se-nvârt în jurul meu
lucrurile văzute cu al treilea ochi.

Aceste peisaje ale sufletului

1

Toate aceste poezii nu-s decât
peisaje ale sufletului,
decât lumina ce-o-mprăștie fructul,
că vezi să-ți scrii în preajma lui poezia,
un peisaj al sufletului:
patria, alt peisaj: dragostea,
disperarea, primăvara, copilăria – aceste peisaje
ale sufletului,
prin care noi trecem, mirându-ne: priviți – munții, norii,
păsările, frunzele, ne seamănă nouă...

2

Acestor peisaje ale sufletului
eu le sunt fidel caligraf...
Toate lucrurile au câte-o aură
de praf, de propriul praf...

Grădini de lumini și de umbre –
pe fiecă foaie de var:
dar cel ce a scris acea poezie
nici nu a citit-o măcar.

Despre-un câmp, despre-o mare lutie,
pe care-o trecui și eu, mai-nainte –
oh, o mare atât de mică,
încât nici n-o poți ține minte.

→

Prin acele însingurate peisaje,
prin care, de-un secol, eu sânger,
cine citește în voce poemul,
scris cu-o pană de înger?...

Aceste sunete, aceste cuvinte,
pe furiș, cu urechea trăgeți-le,
ele se pierd rostite zadarnic
ca trase-n întuneric săgețile.

Azi, la nuntirea semințelor,
de cele ce spun – mă-nspăimânt;
umbra ploii trece pe câmp –
ca o sudoare de sfânt.

Noi vom plăti mai scump decât alții
fiece flirt, fiecă iubire,
fiece virgulă, fiecă vis
care n-a devenit amintire.

Poemul: e-o taină, e ca un secret,
din care nimeni nimic n-a aflat –
cine-și spune numele
cade-n anonim.

De ce-asculți, ții ochii închiși,
parc-ai înota pe sub apă,
parcă nu ai putea dezlipi
ochiul lipit de pleoapă.

Va fi o zi, va veni o zi... –
un soare din an, adevărat,
simți cum te cearcă, mai des,
ca un vers neterminat... –

când în orice gazetă,
ce-o vei deschide la întâmplare,
vei da de-acest poem tipărit,
de sus până jos cu literă mare.

Dansezi pe sângele propriu, dansezi
ca să meriți pâinea și sarea,
când frunzele toamna,
luate de vânt, acoperă marea.

Poate: spaima de a tăcea,
poate frica de a scrie...?
Poemul,
cum se-mprăștie abia atins,
ca de pe floare polenul.

Să sune literele așa,
când le vei spune frumoaselor,
de parcă ți-ar curge grâu
prin măduva oaselor.

Să se audă cuvintele sfânt...
Rănile să ți le legi cu bandaje
de iarbă, în acele clare
ale sufletului eterne peisaje.

3

...Fiu mai bătrân decât tatăl său,
prin acele peisaje alergând
după o pasăre care
e dusă de vânt,

→

prin văzduh, răsturnându-se,
cu aripa verde –
minune ce arde
ochiul celui ce-o vede.

4

Noi, zic păsările, zburăm atât de iute,
că oamenii nici nu știu că noi existăm
și cântecul cu mult în urma noastră s-aude –
câte-odată cu-o zi, câte-odată c-un an.

Prin acele peisaje ale sufletului
cum zburăm, simțim dintr-o dată
un auz uriaș
care ne absoarbe cu tot cu cântec.

5

În acest poem, în acest peisaj al sufletului,
mă uit pierdut în părți,
ca și cum aș sta într-un cor să cânt
și nu știu cuvintele.

6

Aceste refrene ale sufletului
despre care vorbesc la fiecare pagină:
lacrima prin care îmi privesc întâmplările,
lumina și bezna, pasărea zburând cu-o singură aripă,
iubita pe care am urmărit-o de departe, zile-n șir,
că știu exact ce face ea acum,

sertarele pe care le deschid înfrunzite: refrene, clare refrene,
repetate de două-trei ori într-un vers...

Astfel: fabula frumoasă susține cuvintele moarte;

(aceasta-i o poezie pe care nu trebuie

s-o scrii ca s-o citești,

cuvintele căreia sunt ca niște oștiri învinse,

ele trec dintr-o parte în alta a poeziei

și știu că n-au aici niciun rol);

ziceam, în fiecare rând:

treci peste nor, de-al treilea ochi doar urmărită,

pasăre tu – acoperiș al lumii...

...Îmi povestesc poemul ca și cum aş vorbi

despre dâra ce-o lasă în aer o pasăre,

ca și cum aş descrie pe-o sută de pagini

un câmp de zăpadă

în care privirea nu are de ce se lovi;

poezia e o bucuroasă tristețe,

ea poate fi făcută doar anonim,

e ca un cântec pe care nu-l auzi

din cauza liniștii...

După fiecă cuvânt al cântecului revine refrenul:

lumina foșnește ca grâul,

trece printre semănători, peste șes, neștiut,

un sfânt care-și poartă

aura sub pălărie,

se surpă lumina, odihnitoare, pe pruni,

florile ne miroase pe noi –

în acele materne, fără de moarte,

peisaje ale sufletului.

→

7

Poeți din toate țările, uniți-vă!
să scriem toți o poezie, una...
Poeții vor dispărea: într-o zi,
când poezia va fi făcută de toți.

...Mireasma unei flori pictate
mă va-mbăta, mă va adormi, Doamne!
Voi auzi, și după moarte, lanurile
de iarbă, care foșnesc în poeme...

8

Acele peisaje ale sufletului.
Eterne. Iubito – e primăvară!
Sămânța stă pe masă,
nesfârșirea ei începe în afară.

Lumina e luată de vânt,
peste câmpiile-ntinse din steme.
Nu-s poet, sunt
cel născocit de poeme.

Îndrăgostiți

O ploaie să sfărâme asfalturile,
așteptăm o ploaie să ne răzbune –
peste noapte, pe străzi, să țâșnească
iarba închisă
și noi s-alergăm prin ea, dând de vulpi,
strecurate, nebune.

Să-nmugurească ușile, să sloboadă lăstari:
dimineața, oamenii să deschidă-nfrunzită fereastra –
mirați, fericiți, buimăciți să iasă în stradă...

Am scris, mai demult, versuri lungi despre asta.

Eseu

1

Să pictezi sudoarea de pe corpul dansatoarelor,
să scrii ca psalmistul din vremi prea uitate
un poem întreg doar cu litera „a”,
evitând literele celelalte.

Să-ți scrii poeziile toate din nou,
punând în loc de cuvinte fășii de soare,
iar tu să treci de la cuvânt la cuvânt
ca flacăra de la lumânare la lumânare.

2

I-aș pune un titlu ales,
aș mângâia fiecare cuvânt, fiecare virgulă.
Poezia aceasta eu aș citi-o afară –
la lumina zăpezii.

3

Se pierd, se mută, Doamne, cum,
acele linii, ca într-o ceață adâncă
dincolo de care cuvintele nu mai pot exista,
pe când sensurile continuă încă.

Inexprimată rămâne ideea
și sângele veșnic, fierbintele;
risipă de cuvinte e poezia,
risipă de poezii sunt cuvintele.

4

Poeți care-și scriu poeziile-n săli de lectură
și poeți care și le scriu pe câmpul de luptă
cu propriul sânge: pădurile
cântate de ei înfrunzesc.

Poetul suit pe rug, pe rugul aprins
cu propriile lui cărți mi-l amintesc
eu, care chiar acum
îmi citesc această poezie ca un străin.

5

Să scrii poezii lungi
cu cuvinte puține...
Scriind – să sporești
ale foi lumina!

În oră stau clipele –
f-ă-g-ă-d-u-i-n-ț-e-l-e –
ca-n fructul cel putred
bune semințele.

Abia se mai ține
frunza;
pe luturi,
doar cu privirea
ai putea să o scuturi.

→

Se-așterne deasupra
aripa luminii.
Salcâmii, în vânturi,
își scutură spinii.

Luceafărul clar
etern ni-i pe zare.
Iar poezia e:
preasfânt,
văzduhul dintre fruct și floare.

E dâra păsării prin fum,
care începe să se-astupe,
o rază doar, un fir de păr
de care sabia se rupe.

Să sporești, scriind,
și mai mult
ale foi lumine...

Să scrii poezii lungi
cu cuvinte puține!

6

Oh, litere, voi întotdeauna împodobiți
cuvântul,
cum mă arunc în toate părțile, iată,
după o lungă propoziție, în care
toate literele se rostesc odată!

R – împărat al consoanelor... De două ori scriu
această literă – pe nisipuri, în aer,
pe file:
o dată pentru cuvântul „ură”
și-a doua oară pentru cuvântul „iubire”.

7

Privesc lucrurile printr-o lacrimă,
ca printr-o lupă le văd mărite –
iată câmpiile, iată frunzele,
cum îmi par nesfârșite!

De câmpiile acestea, de frunzele acestea
sufletul meu mi se umple;
nu lucrurile întâmplate le cânt,
ci pe cele care-aș fi vrut să se întâmple.

Baladă

Podul pe care-ai trecut fusese o capcană –
Pentru o zidire sfântă îmi trebuia o Ană;
Jivina ce-o dresasem să stea-n cealaltă parte
Ți-a înlesnit intrarea, fricoasă, în cetate.

Și ți-am zidit statura în pietre și săruturi,
Iubita mea, cu părul ca-ngălbenite luturi.
Te împăcași, deodată, cu soarta, nefiresc,
Și mă rugai, nebună, mai bine să zidesc.

Apusul își purtase drapele prin sânge.
În suflet, ca-ntr-o apă, și-acuma se răsfîrânge.
...Îngenunchez la toate picturile stângace:
Toți îngerii doar ție îți seamănă, și pace!

În templul meu de rime, nu-s decât fals stăpân,
Tu-mi spui, uitată-n pietre, când plec și când rămân...

Azi aș sfărma cetatea și orice amintire:
S-o pot avea-nc-o dată, măcar pentr-o zidire.

Elegie naivă de tot

Cât de mult te-am iubit!
într-o școală,-n ogradă cu romaniță,
în clasa a noua „a”,
pe când erai școlăriță.

Și-atâtea flori în bancă ți-am pus,
intrând dis-de-dimineasă în clasă;
pe atunci eu eram ce naiv
și tu erai ce frumoasă!

Tu ai făcut despre mine
să se spună mirat, fericit:
„Priviți-! Uitați-vă,
băiatul acesta e-ndrăgostit...”

În orașul acela mic
serile le mai știu, negrăite,
și zilele pure – le văd –
ca printr-o lacrimă privite.

Sâmbăta, plecam acasă –
într-un sat de pădure: -n ogrăzi
cresc ierburi sălbatice, vulpi
se strecoară-n amiază pe străzi.

Să te iau de mână, visam,
pe cărări sub iarbă pitite,
unde lumina pictează jderi
și frunzele par nesfârșite.

→

Să ne pierdem în codrul
fără-nceput, fără sfârșit –
rătăciți să umblăm zile-n șir...
Ce e mult de când te-am iubit!

Nesărutată iubită,
cu părul de iarbă și ochii de fum, –
te-aș mai putea iubi oare astăzi,
cu sufletul meu de acum?!

Dar de frunzele vechi, și de luna –
galben fum peste șes –
de salcâmi aceia, adu-ți aminte,
dacă citești acum acest vers.

Frumusețea

Rănită-i frumusețea, și zidarul
se duce-ncet, fără-a privi-napoi;
nu s-au stricat nici schelele mai noi
și nici nu s-a uscat pe ziduri varul.

Un suflu simte parcă-n el, sfințit,
temându-se c-un ochi a cerceta,
de parcă cu-o privire-ar dărâma
tot ce-a lăsat în urma lui zidit.

Apa neîncepută (1980)

Livada de piersici

Dimineața, când luceferii sunt grei
de melancoliile humii,
eu umblu printre piersicii mei
ca un istoric printre faptele lumii.

Primăvara devreme, când pomii încă dorm
și pare – zărit din podgorie –
soarele o piersică uitată în pom:
aici îmi fac din banalitate o glorie.

Din felul cum retez cu foarfeca ramul
și-nmoi peria în căldarea cu var
să vărui tulpinile scunde, și-n hramul
livezii aceleia altoiuri prepar...

Din felul cum – pe-acei bulgări săraci –
aprind, ici și colo, focuri cerești,
când ceața cade, peste copaci,
ca o plasă peste bancul de pești...

Și-așez proptele sub crengile grele de floare,
sau adun uscăturile toate, grămadă...
Ascult zumzetul stelelor, seara, și-mi pare
că-aud niște albine trudind în livadă.

Acolo,-ntre dealurile ca niște munți,
stau piersicii în jurul meu
(înrouați și cărunți)
ca-n jurul zeului – ideea de zeu.

Dimineața, când lumina-n temei
se depune în rănile brumei,
eu trec printre piersicii mei
ca un istoric printre-ntâmplările lumii.

Dreptul la eroare

*„...Nici iaste șagă a scrie ocară vecinică unui
neam, căci scrisoarea iaste un lucru vecinic.”*

Miron Costin

Chiar când de cai târâți îs prin cetate,
când, drept răsplată,-s miruiți
cu fală,
ori sunt bătuți cu vergile la tălpi:
poetii nu au dreptul la greșeală.

Cum iarba n-are dreptul să greșească
și primăvara să nu mai răsară,
cum raza n-are drept să aibă umbră,
sau râul – ca să curgă spre izvoară...

Poetii nu au dreptul la eroare,
cum ei depozitează adevărul,
în jurul lor se-adaugă, lin, veacul:
precum în jurul sâmburelui – mărul.

De ar muri aezii într-o țară –
colo-ar trăi cel mai sărac popor;
o, parcă i s-ar smulge unei flori
mireasma toată c-un aspirator:

graiu-ar părea umil, și adevărul
ar fi ca o armată părăsită
în ploaie și-ntuneric, ce așteaptă
de peste tot – să fie încolțită.

Eroarea se plătește scump de tot
și-încă pe loc se-achită fiecare:
doar cei mai fericiți plătesc cu viața,
dar cei mai mulți – cu vecinica uitare.

Când murele minciunii-n redi se coc
și-un munte de trufie suie-n zare –
cum viitorul și-1 aduc aminte –
poetii nu au dreptul la eroare.

Profetul mut

...El pare mai degrabă – sub tăcute
și deșelate bolți de iască –
precum un moș ce știe-atât de multe
încât îi este silă să vorbească.

Prin codri-ntinși de brusturi rătăcește –
floarea acestuia de-o coperă nămetul,
el cu burnuzul lui o învelește –
și oamenii l-au botezat Profetul.

I-au zis așa –
 ‘n batjocură mai mult –
când îl vedeau că vrea să le prezică
de iarnă că-o să vină după toamnă,
de zi că decât anu-ar fi mai mică.

În fel de fel de profeții și semne
citite,-n zori, pe flori de rouruscă –
destinul lui e, Doamne, încâlcit:
ca-n barba unui arhireu o muscă.

Greu este veacul ist să-l porți în cârcă...
Dar șerpilor i se gudură înainte
și-albinele în barbă-și depun ceara,
și odihnește limba lui cuvinte.

Sub zările de o tristețe ude
vede-ncâlcite întâmplări și sorți;
popoare viitoare parcă aude,
nerăbdător, cum murmură la porți.

Când fluturii îi scoate la păscut
prin lan de brustur potopit de floare,
lor le vorbește-n graiul lui tăcut
de zumzetul planetelor din zare.

Cum vulpile de-aici de mult s-au dus
spre alte zări de pohte și de sațuri,
pe vechi poteci, pe-acele dealuri, sus
el vântului i-așază lațuri.

Cu ochii-n ceață și cu barba-n iarbă,
odată, zăbovind la orice trunchi,
a fost văzut trecând – printr-o livadă
cu muguri degerați – numa-n genunchi.

El căuta să înțeleagă rostul –
sleit și cu-o sfârșeală-n trup –
acelor muguri, jos împrăștiați,
ca niște albine moarte lângă stup.

Profetul mut – i-au spus cei ce-au văzut
cum face semne largi din loc în loc
și cum înalță ruguri pe coline
și lacrimile-i sfârâie în foc.

...Privea apoi crescând iarba, nebună,
și cum mlădița-n arbor se preschimbă –
dar oamenii vorbeau o altă limbă
și nu-l înțelegeau: ce vrea să spună?!

Izvoarele când dispăreau în lut
ori când în flori otrava se cocea –

→

el, printre oameni, alerga, pierdut,
și semne disperate le făcea.

Și după ce l-au ascultat odată
și semnele-i le-au dezlegat greșit –
l-au alungat, cu pietre, din cetate
și ca pe-un mincinos l-au canonit.

De-atunci, doar printre Brusturi profetește,
fiece tufă pe de rost o știe –
el frunza dogorită-o oblojește,
vânturi de foc când bat dinspre pustie...

...Părea acolo, în acele lanuri
imense și cu fructele de iască,
precum un moș ce știe-atât de multe
încât îi este silă să vorbească.

Ca și cum

Ca și cum ai deschide geamul cu respirarea.
Ca și cum rugul ar plânge cu fum
Și ramul cu floarea.
Ca și cum.

Ca și cum ar ninge cu fluturi
peste ruguri și-acestea s-ar stinge.
Ca și cum n-ai putea să te bucuri
decât atunci când ai plânge.

Ca și cum steaua ce-abia se mai ține
ar evapora marea în care ar cădea.
Ca și cum ți-ar fi dor de mine
abia după ce m-ai uita.

Ca și cum cele bucoavne ar fi
pline cu triste gănganii,
și pe cer, ca și cum, ai citi
urme de reni și de sănii.

Ca și cum zărilor, toate, ar foșni
și ploaia s-ar umple cu fum.
Ca și cum m-ai iubi,
ca și cum te-aș iubi.

Ca și cum, ca și cum...

Baladă

Trece-un om, prin mazăre,
logodit cu-o pasăre.

Zbor fără-de-trup. Zbor mut.
Dragoste fără cunună.
Cer amestecat cu lut.
Soare-amestecat cu lună.

E păcat? E sărbătoare? –
Iarba, sub pași, face floare!

Fumegă apusu-n nalbă
pentru ei, – neînțeleși.
Luna e (pasare albă)
încălcită în măceși.

Iar în cerul de nămete
dorul lor urnea planete.

Și de dragostea nebună
și cuminte, la un loc,
încolțea sâmburu-n prună,
roua multă lua foc.

...Iar departe, iar aproape
luna sfârâia pe ape.